

Stručná pravidla hladké sazby

Spojovník a pomlčka

., : ; ! ?

Čísla a číslice

Mezera

Závorky

Trojtečka (výpustka)

Uvozovky

Spojovník a pomlčka

Spojovník

Je to nejkratší vodorovná čárka (-) a najdeme jej přímo na klávesnici. **Sází se bez mezer.** Tento znak použijeme když:

- spojujeme dva výrazy nebo dvě části složeného slova. Pokud vyjde spojovník na konci řádku, musíme ho na dalším řádku opakovat.
- rozdělujeme slovo na konci řádku. V tomto případě na dalším řádku znak neopakujeme a vkládáme pevný spojovník (CTRL + _).

Příklady: Česko-anglický slovník, budeme-li, propan-butan, Rimskij-Korsakov, Joliot-Curie, Brno-Královo Pole, Frýdek-Místek, Liberec 7-Horní Růžodol, expedice Zikmund-Hanzelka, labsko-oderský, obor kuchař-číšník, dvou- a třípatrové domy, Rh-faktor, Otýlie Sklenářová-Malá*.

*Poznámka: Ve složených příjmeních žen, které se rozhodly ponechat jak manželovo, tak své původní příjmení, se však podle současného zákona o rodině spojovník mezi oběma příjmeními nepíše.

Pomlčka

Klasická pomlčka má dvojnásobnou délku než spojovník (–) a na klávesnici ji bohužel nenajdeme. Musíme ji vyvolat pomocí tabulky znaků nebo klávesovou zkratkou CTRL + minus na číselné klávesnici. Pomlčky se od vsunutého textu nesmějí oddělit, proto se z obou stran vkládá pevná mezera (CTRL + ALT + mezerník). Tento znak použijeme když:

- oddělujeme samostatná slova nebo větné úseky; **sází se s mezerami**

Příklady: Našel v peněžence jen trochu drobných a známku – ale jízdenka tam nebyla. Slova povzbuzují – příklady táhnou.

- nahrazujeme výraz versus/proti; typografové doporučují **sázet bez mezer** (ale norma ČSN 01 6910 uvádí zápis s mezerami)

***Příklady:** Zápas Praha–Slávia, zápas Baník Ostrava–Sigma Olomouc*

- označujeme vzdálenost; typografové doporučují **sázet bez mezer** (ČSN 01 6910 uvádí s mezerami)

***Příklady:** Dálnice Praha–Brno, trať Ostrava–Přerov*

- nahrazujeme význam „až“ nebo „až do“, **sází se bez mezer**

***Příklady:** Školní rok 2009–10, dovolená 11.–18. července, strana 99–127, pondělí–pátek, 08.00–10.00, 60 W–100 W (lépe 60 W až 100 W)*

- vyjadřujeme celou peněžní částku

***Příklad:** Obraz stojí Kč 2.500,– včetně DPH.*

Poznámka: Pomlčku neuvádíme na začátku řádku, s výjimkou odrážky při vytvoření seznamu nebo k naznačení opakování výrazu.

Dlouhá pomlčka má dvojnásobnou délku než krátká pomlčka (—) a na klávesnici ji nenajdeme. Musíme ji vyvolat pomocí tabulky znaků nebo klávesovou zkratkou ALT + CTRL + mínus na číselné klávesnici. V češtině se používá zřídkka, někdy se uplatňuje v beletrii. Vyskytuje se v americké angličtině.

• , : ; ! ?

Tato interpunkční znaménka se připojují k předcházejícímu slovu, zkratce, značce nebo číslu bez mezery a za každé znaménko se vkládá mezera (až na výjimky uvedené níže).

***Příklady:** Venku je ještě vidět, ale uvnitř se už setmělo. Mám rozsvítit? Udělej to!*

Tento příklad je „zajímavý“. „Věta v uvozovkách.“

Bude to tak (nebo jinak). Bude to přesně tak. (Může to být i jinak?)

Byly tam čtyři (!) ženy.

27. 4. 2009, 80. léta, atp.

- tečka za zkratkou na konci věty platí jako tečka za větou

***Příklady:** Ve své knihovně má historické spisy, literaturu faktu, sci-fi apod.*

Na našich stránkách nabízíme stálezelené keře, jehličnany, pnoucí rostliny atd.

- následuje-li více znamének za sebou, **sází se mezera za poslední znaménko**

***Příklady:** KOVO, spol. s r. o., Ústí nad OrL.,*

Na internetu si můžeme obstarat různé zboží (knihy, CD, zájezdy apod.).

Výjimky při psaní interpunkčních znamének platí když:

- jsou součástí ucelené značky, **sází se bez mezer**

***Příklady:** www.antypa.cz, novak.j@seznam.cz, skupina K.T.O., kapela N.O.H.A.*

- uvádíme časové údaje, **sází se bez mezer**

***Příklady:** 19.30 hodin, závodník doběhl v čase 4:31,15 (tzn. 4 minuty, 31 sekund a 15 setin sekundy)*

- uvádíme peněžní částky, **sází se bez mezer**
Příklady: 10.000 Kč, Kč 78,50
Poznámka: V angličtině místo naší desetinné čárky používáme tečku, např. 3.5 inch
- jsou součástí názvu počítačového souboru nebo označení verzí programů, **sází se bez mezer**
Příklady: textovysoubor.doc, tabulka.xls, obrazek.tif, program InDesign 1.5
- číselně označujeme části textu, **sází se bez mezer**
Příklad: Kapitola 12.5.3
- pokud píšeme akademicko-vědecké tituly, **sází se bez mezer**
Příklady: Ph.D., Th.D.
- používáme tečku jako znak násobení, **sází se s mezerami**
Příklad: 9 . 3 = 27
- používáme dvojtečku jako znak dělení nebo k vyjádření matematického či chemického poměru, **sází se s mezerami**
Příklady: 24 : 6 = 4, roztok ředíme v poměru 3 : 2
- používáme dvojtečku ve smyslu skóre zápasu, **sází se bez mezer**
Příklady: utkání skončilo 5:1
- používáme dvojtečku v uvedeném měřítku, **sází se bez mezer**
Příklad: 1:20 000

Čísla a číslice

V beletrii se nižší číselné údaje (s výjimkou data) vyjadřují slovně. Číslem by rovněž neměla začínat věta. Pozor na záměnu čísla za písmeno, např. o-O nebo 1-I-I.

Členění čísel

- čísla, která mají více než tři místa vlevo nebo vpravo do desetinné čárky se člení do skupino **třech místech** jednou mezerou
Příklady: 11 250 000 obyvatel; 0,564 8 g zlata; 2 000 km

Desetinná čísla

- desetinná čísla v češtině zásadně **oddělujeme desetinnou čárkou**; před/za desetinnou čárkou se nedělá mezera; pokud píšeme desetinná čísla za sebou, oddělujeme je středníkem
Příklady: 112,6; 0,10; 0,006; 15,125 7

Zlomky

- zlomky se šikmou zlomkovou čarou píšeme bez mezery; ve smíšeném čísle se zlomek od celého čísla odděluje mezerou

Příklady: $1/2$; $3/4$; $10 \frac{3}{4}$ kg; $7 \frac{1}{2}$ m; $3 \frac{1}{2}$ procentní úrok

Jednotky

Pokud specifikujeme v textu nějaký objem, množství, či rozměr číslicí, platí základní pravidlo, které se dá vztáhnout na většinu situací:

- pokud pracujeme s údajem jako s **podstatným jménem, číselný údaj a jednotku od sebe oddělujeme nedělitelnou mezerou.**

Příklady: 10 m pletiva (deset metrů); 4,5 V (napětí čtyři a půl voltu)

- pokud pracujeme s údajem jako s **přídavným jménem, číselný údaj a jednotku sázíme bez mezery.**

Příklady: 10m úsek (desetimetrový); 4,5V článek (čtyři a půl voltový)

Peněžní částky

- při psaní peněžních částek se z bezpečnostních důvodů skupiny tří čísel oddělují tečkou; zaokrouhlená čísla nebo přibližné částky lze uvádět bez desetinných míst, značka měny nebo vypsaný název měny se v tom případě uvádí za číslem. Pokud je hodnota uvedena desetinným číslem, uvádí se peněžní znaky před číselný údaj.

Příklady: 2.327.000 Kč; 39 \$; 100.000 eur; Kč 420,-; Kč 115,50; € 0,50

Kalendářní data

- jednotné psaní dat upravuje norma ČSN ISO 2861, která se používá vždy, když jsou ve výměně informací obsaženy číslicové údaje data a/nebo času. **Nevztahuje se na údaje data a času, kde se používá jejich slovní vyjádření.** Datum a čas se podle této normy vyjadřují v pořadí: rok (čtyři číslice), měsíc nebo týden, den, hodina, minuta, sekunda. Zápis kombinace kalendářního data a místního času dne 24. října 1985, 20 hodin, 15 minut bude tedy v základním formátu vypadat následovně: 19851024T2015; v rozšířeném formátu bude uveden: 1985-10-24T20:15. Použití tohoto způsobu zápisu je třeba dobře zvážit, v českém prostředí bude možná působit poněkud nepatříčně.

Datum lze zapsat několika různými způsoby:

- při vyplňování rubrik, v odvolacích údajích, pro počítačové zpracování apod. se měsíc a den píše vždy dvoumístně a **datum se sází bez mezer.** Při sestupném uspořádání se údaje oddělují spojovníkem, při vzestupném uspořádání tečkou.

Příklady: 2007-03-01; 07.12.87; 27.04.2010

- v souvislém textu, v osobních dopisech, na peněžních dokladech, v právních písemnostech apod. se měsíc vyplňuje slovem, 1.–9. den v měsíci se uvádí jednomístně, celé datum se píše vzestupně. V českém prostředí se připouští také numerické psaní měsíce; **v tomto případě musí být za tečkami pevné mezery,**

Příklady: 27. 2. 2009; 1. dubna 1998; 14. II. 2005; 31. 1. 90

- v datu neuvádíme za místem odeslání čárku

Příklady: V Náchodě 3. února 2007
Znojmo 16. prosince 2009

Časové údaje

- hodiny, minuty a sekundy se podle ČSN 01 6910 Úprava písemností zpracovaných textovými editory oddělují dvojtečkou, např. 03:25; 10:30:15; dostavte se v 7:15 h. Pravidla českého pravopisu a typografická literatura však uvádí **mezi hodinami a minutami tečku**.

Příklady: 19.30 hodin; 16.45 h; 7 h 30 min

- desetiny a setiny sekundy se oddělují desetinnou čárkou bez označení časových jednotek (čteme: v čase 4 minuty 31 sekund 15 setin sekundy).

Příklad: Nejlepší závodník doběhl v čase 4:31,15.

- spojený údaj data a času se uvádí dle normy ČSN ISO 2861 (viz Kalendářní data)

Příklad: 2007-05-07T16:25:42

Telefonní a faxová čísla

- člení se podle pokynů uvedených v aktuálních Zlatých stránkách

Příklady: 223 132 014; +420 251 566 363; 737 343 495

Poštovní směrovací čísla (PSČ)

- PSČ píšeme na stejný řádek jako název adresní pošty; jedinou výjimkou je ruční vyplňování PSČ do obdélníků na obálkách nebo dopisnicích s předtištěnými linkami
- PSČ nikdy nepředstavujeme a mezi PSČ a názvem adresní pošty vkládáme dvě mezery
- PSČ se člení na trojčíslí a dvojčíslí s jednou mezerou

Příklad:

Paní
Anna Soukupová
U Zámecké zahrady 15
767 01 KROMĚŘÍŽ

Ostatní čísla

- rodná čísla, čísla občanských a řidičských průkazů, evidenční čísla cestovních dokladů, čísla bankovních účtů, evidenční čísla motorových vozidel, čísla norem, IČ, DIČ atd. píšeme v souladu s příslušnými předpisy.

Spojení čísel se slovy nebo s písmeny

- pokud spojujeme číslo se slovem nebo s písmenem v jedno slovo nebo v jednu značku, **píšeme bez mezer**

Příklady: 10násobek; 20násobný; 14denní; 5krát; odd. I Ib; Alšova 15a; formát A4

Mezera

Pravidla použití mezer:

Mezera následuje:

- za vypsáním slovem, zkratkou, značkou, číslem nebo členícím znaménkem.

Mezeru neděláme:

- za tečkou – v e-mailových a internetových adresách (antypa@antypa.cz, <http://antypa.cz>), v peněžních částkách (100.000 Kč), při číselném označování částí textu (1.2.4.1), v titulech (Ph.D.);
- za čárkou – k vyznačení desetinných míst (120,5);
- před/za dvojtečkou – při psaní časových údajů (13.45 h), v internetových adresách (viz výše), k vyjádření skóre (5:2) nebo měřítka (1:10 000);
- před/za spojovníkem (2010–03–03, aramejsko-svahilský, budu-li, Brno-Komárov);
- před/za pomlčkou – ve významu „až, až do“ (1990–2010, str. 39–45, leden–červen);
- před/za lomítkem – (150 km/h, účet č. 260117880/0300, č. 234/2009 Sb.);
- následuje-li více členících znamének za sebou (hráli Varhanovu „Technooperu“);
- za znaménky +, -, vyznačují-li hodnotu čísla (-6 °C);
- při psaní samostatných výše položených značek (3 m2, 25°, disketa 3,5");
- při psaní indexů (H2SO4).

Mezera mezi řádky:

- neboli řádkový proklad – by měl činit 122 % velikosti písma, např. písmu 15 odpovídá proklad 18,3, je pravidlem pro jeho zmenšení/zvětšení;
- určuje se v závislosti na stupni a typu písma a šířce sazby;
- ovlivňuje světlost/tmavost sazby a čitelnost textu;
- velikost je obvykle 2 body pro písmo 9–12 bodů;
- v textových editorech se nezadává proklad, ale **řádkování** – 1,5 řádku pro písmo 9–12 bodů.

Mezera mezi literami/písmeny:

- je dána šířkou znaku;
- počítačová sazba dovoluje mezery zmenšovat a zvětšovat;
- textové editory a DTP programy umožňují proklad liter libovolně nastavit;
- změna mezer mezi písmeny se nazývá **prostrkávání** – vložení stejné mezery mezi všechny znaky označeného textu, v celém textu (článek/knize) by mělo být prostrkání stejné;
- může sloužit k zvýrazňování, ale pouze v krajních případech – nedoporučuje se;

- **kerning** – vyrovnaní/přizpůsobení mezer mezi dvěma konkrétními znaky/písmeny/slovy, kerningovým párem – negativní kerning (přiblížení dvou konkrétních znaků) či pozitivní kerning (odsazení dvou konkrétních znaků), používá se např. u velkých nadpisů nebo mezi číslicemi (MN × AV), písmo musí obsahovat tzv. kerningové informace, aby text neobsahoval nepřiměřené mezery mezi znaky a vypadal esteticky.

Mezislovní mezera:

- základní mezislovní mezera má ideální velikost $\frac{1}{3}$ čtverčíku, šestibodové písmo má mít mezislovní mezery 2 body, desetibodové 4 body a osmnáctibodové 6 bodů, dává se přednost užším mezerám před širšími;
- v počítačovém písmu má znak pro mezery přednastavenou šířku většinou na $\frac{1}{4}$ čtverčíku;
- používá se v sazbě na praporek nebo při sazbě básní – typograficky je to sazba ideální – má základní (stejně) mezislovní mezery;
- při tzv. zarovnání do bloku se mezery rozšiřují – nastavení minimální ($1 \div 4$ em) a maximální ($1 \div 2$ em) velikosti;
- **čtverčík** je pojem z dob olovené sazby – je to čtverec o hraně odpovídající šířce písma, horizontální (relativní) typografická míra pro mezislovní mezery, velikost zarážky apod., šířka se rovná kuželce písma (znaky v doporučeném písmu nemají stejnou velikost, proto od sebe slova neodděluje stejně širokými mezerami);
- **kuželka** je velikost/výška písma + řádkový proklad.

Mezery v normální sazbě:

- počítačová sazba předpokládá, že znaky (středník, dvojtečka, otazník a vykřičník) jsou ve verzi „s nálitkem“, tedy s předsazenou mezírkou – mezi posledním znakem a uvedenou interpunkcí je mezera o velikosti $\frac{1}{12}$ čtverčíku;
- některá písmena „nálitkem“ obsahují, některá ne – není ale žádoucí např. otazník nebo vykřičník oddělovat od předchozího výrazu běžnou mezislovní mezerou, mohl by se pak ocitnout na začátku nového řádku;
- doladění mezírkou před uvedenou interpunkcí u náročnějších textů je prací zkušeného sazeče.

Velikosti mezer:

- **normální mezera** – po mezníku, v sazbě na praporek mívá přednastavenou základní šířku na $\frac{1}{4}$ čtverčíku, ovšem ne vždy, vše závisí na „optimálním“ nastavení v daném programu;
- **proměnná mezera** – s proměnlivou velikostí, která se při zarovnané sazbě přizpůsobuje;
- **nerozdělitelná mezera** – základní velikost $\frac{1}{4}$ čtverčíku s možností proměny, zamezuje nežádoucímu oddělení předložky a slova na konci řádku;
- **pevná mezera** – neměnná velikost $\frac{1}{4}$ čtverčíku, brání rozdělení číselné hodnoty a jednotek, není vhodná pro spojení předložky a slova, v závislosti na těsnosti sazby se pak může lišit od ostatních mezer v řádku.

velikost mezery	název česky	název anglicky
1 čtverčík (pevná velikost)	čtverčík	em space
$\frac{2}{3}$ čtverčíku (pevná velikost)	dvě třetiny	2 to 3 em
$\frac{1}{2}$ čtverčíku (pevná velikost)	půlčtverčík	en space

½ čtverčíku	třetina	thick space
¼ čtverčíku (mění velikost)	čtvrtina	middle space
⅛ čtverčíku (pevná velikost)	osminka	thin space
1/24 čtverčíku (pevná velikost)	vlasová (mezírka)	hair space
dle písma (mění velikost)	mezera šířky desetinné čárky	punctuation space
většinou ½ čtverčíku (nemění velikost)	mezera šířky čísla	figure space
¼ čtverčíku (mění velikost)	nerozdělitelná mezera	nonbreaking space
¼ čtverčíku (pevná velikost)	pevná mezera	

Závorky

Závorky mohou mít různou podobu. Zde jsou uvedeny různé typy závorek v pořadí vhodnosti: (), [], {}, //, <>. Poslední dvě varianty jsou vhodné spíše pro výtvarnou typografii. Některé závorky najdeme přímo na klávesnici, jiné musíme vyvolat pomocí tabulky znaků. **Přiléhají bez mezer k začátku a konci výrazu, který dáváme do závorek.** Způsoby použití různých typů závorek:

Okrouhlé závorky používáme nejčastěji, a to například:

- v běžném textu

***Příklad:** Severně od Brna (údolí ponorné říčky v jeskyni Švédův stůl) jsou stopy zanechané lovci medvědů (asi 100 000 let př. n. l.).*

- v podřazené sazbě k označení jednotlivých bodů

Příklad:

- Text prvního bodu
- Text druhého bodu

- v zákonech k označení jednotlivých odstavců paragrafů

Příklad: § 8

- Text prvního odstavce
- Text druhého odstavce

Hranaté závorky se uplatňují v matematice. Dále je používáme:

- v běžném textu jako závorky vnořené

***Příklad:** Adresa poštovní zásilky se píše latinkou (používá-li se v zemi určení jiné písmo [např. azbuka], napíše se adresa tímto písmem, místo a země určení se však uvede latinkou).*

- v jazykových příručkách k uvedení výslovnosti

***Příklad:** gnocchi [ňoki], femme [fam], laser [lejzr]*

- v odborných pracích k označování citací z číslovaného seznamu použité literatury

Příklad: Slovní zásoba se neustále mění, protože jazyk jako nástroj porozumění se přetváří zároveň s vývojem společnosti. [5]

Rovnou závorku (lomítko) používáme k vyjádření alternativy nebo jako dělicí znaménko mezi údaji. V případě nutnosti se lomítko, podobně jako spojovník, opakuje na začátku následujícího řádku.

Příklady: Vážená paní/vážený pane, před/za, 60 km/h, čj. 2744/10, školní rok 2009/10

Poznámka:

*Někdy se lomítkem oddělují řádky při citaci poezie. Pouze v tomto případě se lomítko **sází s mezerami**.*

Trojtečka (výpustka)

Trojtečka – tři tečky – výpustka

Tři tečky znamenají vynechaný text. Tento znak (...) na klávesnici nenajdeme. Musíme jej vyvolat pomocí tabulky znaků nebo klávesovou zkratkou CTRL + .

Výpustku použijeme když:

- označujeme neúplný výčet, **připojují se k předcházejícímu textu s mezerami**

Příklady:

Člověk má pět smyslů: zrak, sluch ...

... všechny další připomínky jsou oprávněné.

Doplň scházející: leden, únor, ..., duben, květen.

- vyjadřujeme zámlku, **připojují se k předcházejícímu textu bez mezer**

Příklady:

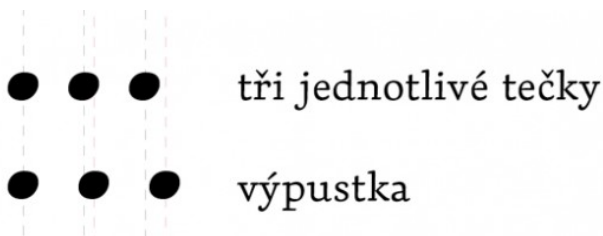
Při požáru skladu došlo k ztrátám na životech...

Jestli se nezklidníš, tak...!

Podle původní varianty..., ale takhle to bude lepší.

Výpustku tedy nesázíme jako tři po sobě jdoucí tečky. V případě, že určitý font znak pro výpustku neobsahuje, můžeme použít tři jednotlivé tečky, které však musíme oddělit mezi sebou tenkou mezerou.

Rozdíl mezi třemi tečkami a výpustkou:



Uvozovky

V češtině je možné použít tři typy uvozovek: „“ , ‘ ’ » «. Některé uvozovky najdeme přímo na klávesnici, jiné musíme vyvolat pomocí tabulky znaků. **Přiléhají bez mezer k začátku a konci výrazu, který dáváme do uvozovek.** Způsoby použití různých typů uvozovek:

- Uvozovky „kulaté“ používáme v češtině nejčastěji. Počáteční kulaté uvozovky mají „tvar“ 99, koncové 66.

***Příklady:** Používali jsme „klasické“ materiály.*

„Předložil jste zajímavou teorii,“ konstatoval zkoušející.

Karel Čapek je autorem „Matky“.

- Další typy uvozovek jsou doplňkové a používáme je pokud je třeba do uvozeného textu vložit další uvozovky. Pokud navazuje jednoduchá uvozovka na dvojitou, nesmí vytvořit „trojitou“ uvozovku. V tom případě je nutné mezi uvozovky vložit úzkou mezeru.

***Příklady:** „,Demokracie‘, o které jsem hovořil...“*

„»Ahoj,« řekl a posadil se.“

„uvozovky 9966“
jednoduché uvozovky'
»obrácené francouzské«

"nesmysl"
"toto nejsou uvozovky"

Zdroje

- BEHÚN, Dalibor; BEHÚN, Petr. *Pište správně česky : poradna šílených korektorů*. Vyd. 1. Brno : Zoner Press, 2010. 207 s. ISBN 978-80-7413-067-0.
- BRATKOVÁ, Eva. (zprac.). *Metody citování literatury a strukturování bibliografických záznamů podle mezinárodních norem ISO 690 a ISO 690-2 : metodický materiál pro autory vysokoškolských kvalifikačních prací* [online]. Verze 2.0, aktualiz. a rozšíř. Praha : Odborná komise pro otázky elektronického zpřístupňování vysokoškolských kvalifikačních prací, Asociace knihoven vysokých škol ČR, 2008-12-22 [2008-12-30]. 60 s. (PDF). Dostupný z [www: <http://www.evskp.cz/SD/4c.pdf>](http://www.evskp.cz/SD/4c.pdf).
- ČSN 01 6910. *Úprava písemností zpracovaných textovými editory*. Praha : Český normalizační institut, 2007. 45 s. [12] s. příl.
- DANČO, Václav (ed.). *Kapesní průvodce [počítačovou] typografií*. 1. vyd. Praha : Labyrint, 1995. 135 s. ISBN 80-7185-774-2.
- *Internetová jazyková příručka* [online]. Jazyková poradna ÚJČ AV ČR, ©2008 [cit. 2010-03-08]. Dostupný z [www: <http://prirucka.ujc.cas.cz/>](http://prirucka.ujc.cas.cz/).
- JANOVEC, L.; BUŠOVÁ, L.; ŘÍHOVÁ, A.; ŠAMALOVÁ, M. *Jak používat čárku a další interpunkční znaménka*. 1. vyd. Praha : Klett, 2006. 135 s. ISBN 80-86906-76-0.
- KOČIČKA, P.; BLAŽEK F.; MOHELSKÁ L. *Praktická typografie*. 2. vyd. Brno : Computer Press, 2007. 288 s. 1 CD-ROM. ISBN 80-7226-385-4.
- KRAUS, J.; HOFFMANNOVÁ, J. *Písemnosti v našem životě*. 2. vyd. Praha : Fortuna, 2005. 160 s. ISBN 80-7168-920-3.
- PISTORIUS, V. *Jak se dělá kniha : příručka pro nakladatele*. 2. vyd. Praha, Litomyšl : Paseka, 2005. 248 s. ISBN 80-7185-774-2.